

“Vēlēšanas kā augstākā līdzdalības izpausmes forma”.

Kopš pastāv valsts, pastāv valsts vara. Vēstures gaita liecina, ka vara var vērsties pret sabiedrības interesēm, ja sabiedrība to nekontrolē. Valsti veido aktīvi pilsoņi. **Aktīvi pilsoņi pēta problēmas, risina tās. Demokrātiskās valstīs svarīga ir pilsoniskā līdzdalība**- valsts pilsoņu piedalīšanās svarīgu lēmumu pieņemšanā un īstenošanā. To var realizēt piedaloties vēlēšanās, piketos, referendumos, parakstu vākšanās, politiskajās debatēs, darbojoties politiskajās partijās, nevalstiskajās organizācijās. Pilsoniskā līdzdalība ir jāizprot un jāsāk jau skolas laikā.

Rīgas 25.vidusskola jau sesto gadu ir Eiropas Parlamenta Vēstnieku skola. Jau trešo gadu Eiropas Parlamenta (EP) birojs Latvijā organizē mācību programmu, kas trīs gadu garumā, sadarbībā ar valsts augstākajām amatpersonām, izciliem ekspertiem veicina vidusskolēnu zināšanas par Eiropas Savienību un Latvijas iespējām tajā, kā arī izpratni par Eiropas parlamentāro demokrātiju un Eiropas pilsoniskuma vērtībām un līdzdalību.

EP aizsargā un veicina parlamentāro demokrātiju ne tikai savā darbā, bet arī visā ES un ārpus tās. Parlamentārās demokrātijas izpratne jāsāk veidot jau skolas laikā.

Šis mācību gads ir veltīts vēlēšanām kā līdzdalības augstākai izpausmes formai. Šajā gadā analizēsīm kā tiek rīkotas vēlēšanas, kā saduras un sadarbojas dažādas politiskas idejas, kāpēc joprojām liela iedzīvotāju grupa nevēlas piedalīties vēlēšanās u.tml.

Sākoties jaunajam mācību gadam, mēs EPVS audzēkņi uzsākām aktīvu darbību.

Jau 25.oktobrī Eiropas Parlamenta Vēstnieku skolas (EPVS) atklāšanas pasākumā, kas notika Latvijas Nacionālajā bibliotēkā guvām pirmās ierosmes. Pasākums bija interesants un noderīgs turpmākam darbam. Tas sastāvēja no divām daļām. Pirmā daļa bija oficiālā, kurā notika sarunas ar deputātiem- Daci Melbārdi, Nilu Ušakovu un Ivaru Ijabu. Bija iespēja uzzināt politiķu domas par vēlēšanu nozīmi, viņu padomus vēlētājiem. Otrajā daļā bija nodarbības atsevišķi jauniešiem un pedagogiem, kur dažādās darbnīcās varēja praktiski pildīt dažādus uzdevumus. Tāpat organizatori lieliski, saprotamā valodā paskaidroja nākamā gada galvenos darba virzienus, vēlēšanu principus un īpatnības.

27. oktobrī darba vizītē Latvijā viesojās Eiropas parlamenta priekšsēdētāja, Roberta Metsola. Pirms savas vizītes R.Metsola bija izteikusi vēlmi tikties ar 100

Latvijas jauniešiem- vidusskolēniem, studentiem, jauniešiem aktīvistiem, viedokļu līderiem un jauniešu organizāciju pārstāvjiem no visas Latvijas, lai apspriestu aktuālos jautājumus Eiropā un Latvijā. Arī mūsu skolas divi audzēkņi piedalījās šajā pasākumā. Šis tikšanās laikā priekšsēdētāja patiesi iedvesmoja jauniešus un mudināja būt aktīviem, drosmīgiem un rīkoties, jo, ja ir stingra nostāja, vecums absolūti nav šķērslis.

“Jums ir jārunā skaļāk, jums ir jāiet ārpus robežām, jums ir ar elkoņiem jāizcīna vieta, telpa un jāspēj stāties pretī skeptiskiem viedokļiem,” mudināja R.Metsola.

Jau kopš EPVS atklāšanas nodarbībām, kad uzzinājām radošā uzdevuma tēmu **“PIECELIES UN NOBALSO! KĀ ES VARU VEICINĀT PILSONU LĪDZDALĪBU VĒLĒŠANĀS?”** aizsākās pakāpenisks darbs, lai paši izprastu šo tēmu un varētu veikt darbu. Pakāpeniski visās 10.-12.klasēs norisinājās darbu veikšana par tēmu **“Vēlēšanas”**.

Jau pirms 14. Saeimas vēlēšanām sociālo zinību stundās 12.klasē notika seminārs, kur skolēni izskatīja visus iesniegtos sarakstus. Katrs audzēknis apskatīja vienu sarakstu. Semināra beigās audzēkņi teica: “ Man ir skaidrs, par kuru sarakstu noteikti nebalsošu, padomāšu par ko atdot savu balsi!”

Pēc vēlēšanām, 11.oktobrī, pie mums viesojās “Sabiedrības par atklātību – Delna” projektu vadītāja Agnija Birule. Divu mācību stundu garumā pārrunājām jautājumus par demokrātiju, Saeimas vēlēšanām un valdības veidošanu, analizējām vēlēšanu rezultātus. Guvām lielāku sapratni par vēlēšanu nozīmi.

Pēc uzdevuma saņemšanas EPVS Padome nolēma organizēt pasākumu ciklu **“Veido izpratni sevī un citos!”**. Tā mērķis bija izglītēt skolēnus politiskajā jomā, lai, sasniedzot vecumu, kad ir iespējams ietekmēt politiskos lēmumus, viņiem būtu zināšanas un kritiskā domāšana. Šis pasākumu cikls deva iespēju tuvāk iepazīties ar Eiropas Parlamenta darbu un vēlēšanām 2019.gadā, kas palīdzētu jauniešiem sagatavoties 2024.gada vēlēšanām.

Sociālo zinību stundās tika pievērsta lielāka uzmanība tēmām par Eiropas Savienību, Eiropas Parlamenta darbību, vēlēšanu norisi un nozīmi, kas bija cieši saistītas ar EPVS izvirzītajiem uzdevumiem. Kā arī skolas lektoru grupa gatavoja stāstījumus par iepriekš minētajām tēmām.

EPVS aktīvists, 12.klases skolnieks Valters Plaudis kā sava pētnieciskā darba tēmu izvēlējās **“Piecelies un nobalso”**, lai noskaidrotu jauniešu attieksmi, domas

par vēlēšanām. Viņš sava projekta ietvaros kopā ar citiem EPVS dalībniekiem veica aptauju internetā un klātienē, Rīgas centrā. Aptauja un tās rezultāti pievienoti pielikumā. Savu darbu Valters aizstāvēja Rīgas 25.vidusskolas 10.-12.klases klātbūtnē.

Eiropas mājā no 2. līdz 13. janvārim varēja apmeklēt izstādi "VĒLĒŠANU BIĻETENS. PAPĪRA GABALIŅŠ VAI VARAS INSTRUMENTS". Visā Ziemeļvalstu un Baltijas reģionā ir 25 miljoni reģistrēto vēlētāju, bet daudzi no tiem nezina, kāpēc vēlēšanu biļetens izskatās tāds, kāds tas ir. Kā tas var būt, ka vēlēšanu biļeteni līdzīgās valstīs ir tik dažādi? Vai vēlēšanu biļetens var ietekmēt vēlētāja izvēli? Kā biļeteni atspoguļo politiskās tendences un notikumus laika gaitā? Par to visu izstādē uzzināja mūsu skolas 9. un 10.klases skolēni. Pēc tās apmeklēšanas jaunieši veidoja prezentāciju ar kuru iepazīstināja citas klases. Vienlaicīgi notika pārrunas arī par vēlēšanu norisi dažādās valstīs, iepriekšējo vēlēšanu rezultātiem.

2023.gada 16.janvārī EPVS aktīvisti piedalījās simulācijas spēlē "IEKĀP DEPUTĀTA KURPĒS". Jaunieši no dažādām skolām tika sadalīti četrās komandās un tika aicināti iejusties Eiropas Parlamenta deputātu lomās, lai kā dažādu politisko grupu pārstāvji definētu Eiropas Savienības attīstības prioritātes. Skolēni ieguva jaunas zināšanas par Eiropas Parlamentu, deputātu darbu, komunikāciju, komandas sadarbību.

Vidusskolēni 3.-4.februārī noklausījās Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes profesora D.Auera lekciju "Vēlēšanas Eiropā un Eiropas vēlēšanas" ierakstu, pēc tam varējām noskatīties pievienoto prezentāciju un organizēt pārrunas, lai izprastu vēlēšanu nozīmi.

Svarīgs notikums jaunajam Padomes sastāvam bija brauciens uz Eiropas Parlamentu Strasbūrā. EPVS brauciena laikā guva daudzus iespaidus Parlamentā, spēju saliedēties, un pats svarīgākais- sapratni par visas Eiropas vienotību. Kā arī iespēju mums, mazai valstij, runāt kā visiem un sajūst, ka mūs dzird, ka tas ir atkarīgs tikai no mums pašiem, no mūsu aktivitātes un spējas līdzdarboties.

Pēc brauciena jaunieši rakstīja savas atziņas:

"Darbs Parlamentā bija lieliska iespēja mūsu grupai izpausties uzskatos un zināšanās par pasaulē aktuālajām tēmām. Tas deva iespaidu un izpratni par Eiropas Parlamentu un tā kārtību." [Harijs Lapa]

"Man šī pieredze, darbojoties Strasbūrā un Eiropas Parlamentā, noderēs nākotnē. Esmu ļoti pateicīgs komandai, kurā mani pieņēma, uzklausa manu viedokli. Bija viegli sadarboties ar maniem vienaudžiem." [Kārlis Bukovskis]

Pēc vizītes Eiropas Parlamentā nostiprinājām uzskatus par nepieciešamību runāt tā, lai mūs dzird skolā.

Soli pa solim sapratām jēdzienu “pilsoniskā līdzdalība”, “Parlamentārā demokrātija”, “Parlamenta vēlēšanas” un to īsto būtību savā dzīvē, skolā. Pat vislielākie skeptiķi, kuri teica: “Man tas viss neinteresē, kāda politika, kāda pilsoniskā līdzdalība...” aktīvi piedalījās sveču liešanas akcijā Ukrainas karavīriem, koncerta organizēšanā ukraiņu bērniem, labdarības akcijās kopā ar radošo apvienību Trepes un saprata, ka ir nepareizi izpratuši šo vārdu nozīmi.

Pats nozīmīgākais pasākums, kuram gatavojāmies ilgi, bija **TIKŠANĀS ar EIROPAS PARLAMENTA VICEPREZIDENTU ROBERTU ZĪLI**. Tā bija plānota kā atklātā stunda 12.klasei, bet izvērtās par visas skolas pasākumu, jo uzzinot, ka skolā atkal ieradīsies mūsu skolas absolvents Roberts Zīle, to apmeklēt vēlējās visas pamatskolas un vidusskolas klases. Zāle bija pilna, jo tas vienmēr ir svarīgs notikums, kad mūsu skolā ierodas R. Zīle, visi vēlās dzirdēt un piedalīties sarunās. Viņš prot ļoti saprotoši izskaidrot mums daudzus svarīgus jautājumus. Kopš 2003.gada mums gandrīz katru gadu lielākās vai mazākās audzēkņu grupās ir notikušas tikšanās. Šoreiz galvenā saruna bija par vēlēšanām, Eiropas Parlamenta vēlēšanām, katra vēlētāja nozīmi vēlēšanās.

Pēc pasākuma katrs rakstīja ko ieguva šajā tikšanās reizē. Dažas atziņas:

“Viņš stāstīja par daudziem aizkustinošiem un iedvesmojošiem notikumiem savā dzīvē, un kādas mācības viņš guvis no tiem. Tas bija brīnišķīgi satikt viņu personīgi un dzirdēt viņu. Viņa dedzība ar kādu viņš runāja par savām pieredzēm un izaicinājumiem, bija patiešām iedvesmojoša. Viņš arī dalījās ar dažiem praktiskiem padomiem, kā sasniegt savus mērķus un izpildīt savas vēlmes.”
[Monika Neimane 8.c klase]

“Šis pasākums skolēnos radīja spar un tieksmi piedalīties vēlēšanās, aktīvāk iesaistīties politiskajā līdzdalībā, izzināt svarīgāko politikā.”
[Amālija Valērija Lašinska 10.b klase]

Mācījušies gada laikā esam daudz, izpratām jautājumus par Eiropas Parlamentu, vēlēšanām, pilsonisko līdzdalību, nepieciešamību darboties un nestāvēt malā.

Esam izpildījuši savu uzdevumu **"Veido izpratni sevī un citos!"**.

Darbs vēl priekšā, kur īsti varēsīm redzēt darba rezultātus savā skolā.

Demokrātijas nedēļā, kas sāksies 1. maijā ar Satversmes sapulces sasaukšanas dienu un turpināsies 4. maijā ar Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienu, un noslēgsies 9. maijā ar Eiropas dienu, mūsu skolā norisināsies vairākas aktivitātes:

7.-9.maijā mūsu skolā visi 8.-12. klases audzēkņi piedalīsies Eiropas eksāmenā.

*9.maijā organizēsim simulācijas spēli “**Eiropas Parlamenta vēlēšanas**”, kurā kā vēlētāji piedalīsies 5.-12.klases skolēni, bet politiskās grupas pārstāvēs un savas idejas aizstāvēs 9.-12.klases skolēni.*

APKOPOTIE REZULTĀTI UN SECINĀJUMI.

Kopā ar 12.klases skolnieku Valteru, viņa projekta darba ietvaros un pildot radošo uzdevumu, jau no janvāra veicām aptauju saistītu ar jauniešu zināšanām, attieksmi, domām par vēlēšanām. Aptauja notika gan digitāli, gan intervējām jauniešus Rīgas ielās.

Analizējām arī 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu aktivitāti, Saeimas vēlēšanu aktivitāti 2002., 2011. un 2022. gadā, lai iepazītos ar kopējo aktivitāti vēlēšanās Eiropā un Latvijā.

Eiropas Parlamenta vēlēšanas 2019.gadā

	2019.g EP vēlētāju valstis	Vēlētāji (%)	Kā būs 2024.gadā?
1.	Beļģija	88.47 %	
2.	Vācija	61.38 %	
3.	Francija	50.12 %	
4.	Zviedrija	55.27 %	
5.	Igaunija	37.60 %	
6.	Lietuva	53.48 %	
7.	Latvija	33.33 %	
8.	Čehija	28.72 %	
9.	ES kopā	50.66 %	

Saeimas vēlēšanas

	Saeimas vēlēšanas	Gads	Vēlētāji (%)
1.	8. Saeimas vēlēšanas	2002.gads	71.51 %
2.	11. Saeimas vēlēšanas	2011.gads	59.49 %
3.	14. Saeimas vēlēšanas	2022.gads	59.45 %

Apskatīsim dažas atbildes no aptaujas. Aptaujā bija 19 jautājumi:

1. Vai Jūs zinājāt, ka Eiropas Parlamenta vēlēšanas notiek arī Latvijā?

28.2 % atbildēja, ka nezināja.

2. Vai Eiropas Parlamenta vēlēšanas Jums ir aktuālas ?

27.2 % atbildēja – nē.

3. Vai, Jūsaprāt, ir vajadzīgas politiskās zināšanas, lai piedalītos vēlēšanās?

90.6 % atbildēja – jā.

4. Vai Jums ir politiskās zināšanas par vēlēšanām?

70.6 % atbildēja, ka nav.

5. Vai Jūs ticat partiju solījumiem pirms vēlēšanām?

24.2 % atbildēja, ka tic.

6. Vai Jūs iesaistītos kādas politiskās partijas darbībā, ja Jums būtu par to informācija?

70% atbildēja, ka jā.

6. Vai Jūs uzskatāt, ka Jūsu nodotā balss spēj ietekmēt vēlēšanu rezultātus?

74.5 % atbildēja, ka jā.

6. Vai Jūs domājat iet uz 2024.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām?

65.9 % atbildēja – jā.

SECINĀJUMI:

1. Jauniešiem ir maza izpratne un zināšanas par politiskiem jautājumiem, vēlēšanām.
2. Liela daļa pilsoņu neredz nepieciešamību piedalīties vēlēšanās.
3. Tiek pārāk maz runāts par politiskiem jautājumiem jauniešiem saprotamā valodā.

Problēma ir skaidra – Zema vēlēšanu aktivitāte, nav pietiekamas zināšanas par politiku un vēlēšanām.

KĀPĒC? KO DARĪT?

MŪSU IETEIKUMI, LAI VEICINĀTU AKTIVITĀTI VĒLĒŠANU LAIKĀ:

1. Izveidot sistēmu, kurā balsot var elektroniski – *mūsdienu sabiedrība dzīvo telefonā!*

2. *Paplašināt jauniešu zināšanas par vēlēšanām dažādos semināros, nodarbībās, veidojot pie politiskajām partijām arī jauniešu nodaļas, nometnes brīvlaikos, stāstot jauniešiem par politiku no deputātu un deputātu kandidātu pieredzes.*

3. *Saīsināt informācijas devu par vēlēšanām, partijām, politiķiem kādā noteiktā vietnē, lai tā būtu ātrāk un vieglāk pārskatāma.*

4. *Ieviest sistēmu kurā ir jābalso obligāti kā dažās citās valstīs- Austrijā, Šveicē, Beļģijā, Luksemburgā, Lihtenšteinā un Argentīnā.*

Paveikto darbu apkopojā:

Elīza Beloglazova - 10.b klase;

Amālija Lašinska – 10.b klase;

Valters Plaudis – 12.klase

2023.24.04.